

Циганката врачка и лечителка прави разлика за себе си между реалното и свръхестественото и е убедена, че е в близка връзка със света на духовете. Тези дейности са свързани не толкова с разделението на социалните мъжки и женски роли и норми на поведение, а с дълбоко осъзнатото различие на половете. Макар и много рядко, в общността се срещат и мъже лечители и магьосници.

Народът вярва, че с помощта на магически действия се помага на доброто и свято в живота и се отблъсква, отдалечава и премахва злото. Болестите идват от отвъдното и са подвластни на него. За да бъдат премахнати трябва да се върнат откъдето са дошли. Лечителят, надарен с вълшебна сила, се преборва с „гостенката от отвъдното“, като я връща там. Чрез магически ритуал-символ границата се отваря. „Оттам“ нахлува, преминава здраве, а „оттук“ си отива, извежда се болест. Гръцкият лекар д-р Александър Паспати, работещ в Константинопол в средата на XIX век, пише, че при циганите номади „Няколко жени от тяхната раса са единствените лекари, които лекуват болните“ (Paspati 1870: 28).

Циганите лечители се посещават от различни хора, които в ония далечни години при болест се уповават на Господ и на народната медицина. Топучка Иваница, „циганката беговица“ от с. Ахиево (дн. с. Бъдеще – б.а.), Старозагорско прилага своите умения, за да излекува от страх и треска турски шпионин. Тя първо бае, а след това слага лекарството – два камъка върху главата и върху краката на болния.

От край време циганките са майсторки в приготвяне на разни илачи³⁹, някои от които лекуват всичко. Те се предлагат навсякъде, търсени от всички „... а болните в селата от Северна България, когато страдат от стомах, от зъби и от настинка, имат пълна вяра на нашите цигани (от Казанлък – б.а.), които продават нанево, ментово и карамфилово масло и синапов спирт, които сами си приготвяват...“ Когато някой боледува от уплах, циганите мечкадари предлагат мечи косъм за прикадяване или мечката да го нагази (Иванова, Кръстев 2006: 108-111, 122).

Особено сведущи са по въпроса за бездетието са жените на мечкадарите. Знаят най-разнородни средства за премахването му – препоръчват и дават всевъзможни треви. Разбира се лекарството е срещу подходящо възнаграждение от пари, дрехи, жито и др. (Стоянов 1932: 18).

Копанарките правят лекарство от дрянвата тояга, която носят техните коледари на Коледа. „И то горят този дрян, щото дрянът е кораво дърво. И ако са разболееш от Колада до Заговезни, земаш мънинко жар, толкоз черно, в една кафяна чашка, изпиваш го и ти минава. Туй лекарство до Заговезни... И много неща съм праела, и съм лекувала, и съм баела, и съм гледала... Детето сваща са, настива. Ей тъй, бо-

³⁹ илач (от турски) – лекарство приготвено в домашни условия